

Briselē, 20.5.2020.
COM(2020) 554 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Polija

**Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais
ziņojums**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Polija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

2020. gada 20. martā Komisija pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu. Šī klauzula, kuru veido Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punkts, 6. panta 3. punkts, 9. panta 1. punkts un 10. panta 3. punkts un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punkts un 5. panta 2. punkts, atvieglo budžeta politikas koordināciju nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Komisija savā paziņojumā puda Padomei viedokli, ka pašreizējos apstākļos, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir pieļaujams iedarbināt šo klauzulu. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana ļauj uz laiku atkāpties no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, ja tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Attiecībā uz korektīvo daļu Padome uz Komisijas ieteikuma pamata var arī nolemt pieņemt pārskatītu fiskālo trajektoriju. Vispārējā izņēmuma klauzula neaptur Stabilitātes un izaugsmes pakta paredzētās procedūras. Tā ļauj dalībvalstīm atkāpties no budžeta prasībām, kas tiktu piemērotas parastā situācijā, un vienlaikus dod iespēju Komisijai un Padomei veikt vajadzīgos politikas koordinācijas pasākumus pakta ietvaros.

Dati, kurus Polijas iestādes paziņoja 2020. gada 31. martā un kurus pēc tam apstiprināja Eurostat¹, liecina, ka vispārējās valdības budžeta deficīts Polijā 2019. gadā sasniedza 0,7 % no IKP, savukārt vispārējās valdības bruto parāds bija 46,0 % no IKP. Saskaņā ar 2020. gada konverģences programmu Polija plāno deficītu 8,4 % apmērā no IKP 2020. gadā, savukārt parāds tiek plānots 55,2 % apmērā no IKP.

2020. gadā plānotais deficīts pirmšķietami apliecina to, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, kas definēts Stabilitātes un izaugsmes pakta.

Tāpēc Komisija, ņemot vērā iepriekš minēto, ir sagatavojusi šo ziņojumu, kurā analizēta Polijas atbilstība Līgumā noteiktajam deficīta kritērijam. Parāda kritēriju var uzskatīt par izpildītu, jo parāda attiecība pret IKP ir zemāka par Līgumā noteikto atsaucēs vērtību – 60 % no IKP. Tajā ņemti vērā visi būtiskie faktori un ievērojamais ekonomikas satricinājums, kas saistīts ar Covid-19 pandēmiju.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

1.tabula. Vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds (% no IKP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficīta kritērijs	Vispārējās valdības bilance	-2,4	-1,5	-0,2	-0,7	-9,5	-3,8
Parāda kritērijs	Vispārējās valdības bruto parāds	54,3	50,6	48,8	46,0	58,5	58,3

Avots: Eurostat, Komisijas 2020. gada pavasara prognoze.

2. DEFICĪTA KRITĒRIJS

Pamatojoties uz 2020. gada konverģences programmu, tiek plānots, ka Polijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 8,4 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai.

Plānotais Līguma atsaucē vērtības pārsniegums 2020. gadā ir ārkārtējs, jo tas ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi uz Polijas ekonomiku, Komisijas pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 4,3 %.

Pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kurā paredzēts, ka deficīts 2021. gadā joprojām pārsniegs 3 % no IKP, plānotais Līguma atsaucē vērtības pārsniegums nav īslaicīgs.

Kopsummā 2020. gadā plānotais deficīts ir virs Līgumā noteiktās atsaucē vērtības – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānotais pārsniegums atbilstoši definīcijām Līgumā un Stabilitātes un izaugsmes paktā tiek uzskatīts par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu. Tādējādi analīze pirmšķietami liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/97 noteiktais budžeta deficīta kritērijs nav izpildīts.

3. BŪTISKIE FAKTORI

Līguma 126. panta 3. punktā ir noteikts: ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisijai jā sagatavo ziņojums. Minētajā ziņojumā “ņem vērā arī to, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā”.

Minētie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka nepieciešams pienācīgi ņemt vērā jebkurus citus faktorus, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnībā novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un par kuriem dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.

Pašreizējā situācijā attiecībā uz 2020. gadu jāņem vērā vēl viens svarīgs faktors – Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme, kura ļoti nopietni ir skārusi budžeta situāciju un kuras dēļ perspektīva ir ārkārtīgi nenoteikta. Pandēmijas rezultātā ir arī iedarbināta vispārējā izņēmuma klauzula.

3.1. Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi ievērojamu ekonomikas satricinājumu, kam jau ir būtiska negatīva ietekme Eiropas Savienībā. Ietekme uz IKP pieaugumu būs atkarīga gan no pandēmijas ilguma, gan no pasākumiem, kas veikti valstu iestāžu un Eiropas un pasaules līmenī, lai palēninātu tās izplatību, aizsargātu ražošanas jaudas un atbalstītu kopējo pieprasījumu. Dalībvalstis jau ir pieņēmušas vai pieņem budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmu kapacitāti un sniegtu atbalstu vissmagāk skartajām personām un nozarēm. Ir pieņemti arī būtiski likviditātes atbalsta pasākumi un citas garantijas. Ņemot vērā sīkāku informāciju, kompetentajām statistikas iestādēm ir jāpārbauda, vai šiem pasākumiem ir vai nav tūlītēja ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci. Kopā ar saimnieciskās darbības samazināšanos šie pasākumi veicinās krietni lielāka valdības budžeta deficīta un parāda veidošanos.

3.2. Ekonomikas stāvoklis vidējā termiņā

Ekonomiskā izaugsme 2019. gadā pārsniedza 4 %, galvenokārt pateicoties stabilam iekšzemes pieprasījumam. Tomēr Covid-19 pandēmijas dēļ Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka IKP 2020. gadā samazināsies par 4,3 %, atspoguļojot saimnieciskās darbības traucējumus, ko izraisījuši ierobežošanas pasākumi, un vēl nepieredzētu ārējā pieprasījuma kritumu. Tiek prognozēts, ka privāto patēriņu smagi skars bezdarba palielināšanās, algu pieauguma spēcīgs kritums un vāja patērētāju uzticība. Paredzams, ka arī investīcijas 2020. gadā ievērojami samazināsies. Gaidāms, ka gada pirmajā pusē izlaide ievērojami samazināsies un, sākot no trešā ceturkšņa, pakāpeniski atgūsies. Šai perspektīvai ir raksturīga ārkārtēja nenoteiktība par pandēmijas ilgumu un tās ietekmi uz ekonomiku. Tas ir atbildību mīkstinošs faktors, novērtējot Polijas atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā.

3.3. Budžeta stāvoklis vidējā termiņā

2018. gada 13. jūlijā Polijai tika ieteikts nodrošināt, lai valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma temps 2019. gadā nepārsniegtu 4,2 % ("izdevumu kritērijs"), kas atbilst strukturālajai korekcijai 0,6 % apmērā no IKP². Vispārējais novērtējums liecina par to, ka pastāv būtiska novirze no ieteiktajām korekcijām VTM sasniegšanai 2019. gadā, kā arī 2018. un 2019. gadā kopā.

Konverģences programmā sniegta informācija par jauniem būtiskiem izdevumiem (2020. gadā fiskālā ietekme – 3,2 % no IKP) pandēmijas ierobežošanai un ekonomikas atbalstam. Vislielākie izdevumi ir plānoti pabalstiem pašnodarbinātajām personām un uz nestandarta darba līgumu pamata nodarbinātajām personām, kā arī uzņēmumu atbrīvošanai no sociālajām iemaksām un atsevišķiem uzņēmumiem piešķirtām algu subsīdijām.³ Konverģences programmā ir ņemts vērā arī publisko ieņēmumu straujais samazinājums, ko izraisīja krīze un cikliskā ietekme. Saskaņā ar konverģences programmu paredzams, ka 2021. gadā ieņēmumi

² Padomes Ieteikums (2018. gada 13. jūlijs) par Polijas 2018. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Polijas 2018. gada konverģences programmu (OV C 320, 10.9.2018., 88. lpp.).

³ Konverģences programmā ir minēti arī aizdevumi, kas jāmaksā Polijas Attīstības fondam un kuru kopējā vērtība ir 100 miljardi PLN, no kuriem aptuveni 60 miljardus PLN ir plānots pārvērst dotācijās, neregistrējot tos kā izdevumus 2020. gadā. Komisijas 2020. gada pavasara prognozē tiek pieņemts, ka paredzamo nesamaksāto summu reģistrē kā kapitāla pārvedumus brīdī, kad aizdevumus izmaksā uzņēmumiem (t. i., 2020. gadā).

palielināsies, pateicoties ekonomikas atlabšanai un cikliskuma faktoriem. Konverģences programmā nav minēti jauni lieli izdevumi ekonomikas atbalstam. Konverģences programmā ir uzsvērtā lielā nenoteiktība saistībā ar šo prognozi, ko ietekmē pandēmijas attīstība, sanitāro pasākumu ilgums un stingrība, ekonomikas atveseļošanās gaita, centrālās bankas politika un ārējā situācija.

3.4. Citi faktori, ko norādījusi Polija

Polijas iestādes 2020. gada 11. maijā nosūtīja vēstuli ar būtiskajiem faktoriem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktu. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau lielā mērā apraksta galvenos iestāžu norādītos faktoros. Papildu faktors, kas vēl nav minēts iepriekš, ir valdības apņemšanās pēc iespējas ātrāk samazināt pārmērīgo budžeta deficītu. Pateicoties izdevumu stabilizēšanas noteikumam, iestādes plāno samazināt deficītu līdz aptuveni 3 % no IKP 2021. gadā, ja ekonomiskā situācija neprasīs papildu fiskālo stimulu.

4. SECINĀJUMI

Saskaņā ar konverģences programmu tiek plānots, ka Polijas nominālais vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 8,4 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānoto atsaucē vērtības pārsniegumu uzskata par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu.

Saskaņā ar Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes pakta šajā ziņojumā tika izskatīti arī būtiskie faktori. Kopumā, tā kā plānotais deficīts ievērojami pārsniedz 3 % no IKP un šis pārsniegums nav īslaicīgs un ņemot vērā visus attiecīgos faktoros, analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteiktais deficīta kritērijs nav izpildīts.